

АСС. МИЛИЦА П. МИМОВИЋ¹

ЛЕКСИКА И ОНОМАСТИКА ТАМНИЧА КОД НЕГОТИНА²

Голуб Јашовић, *Тамнич на Тимоку, лексика и ономастика*, библиотека НАУКА, Косовска Митровица–Крагујевац–Београд, 2012, 246 стр.

Књига др Голуба Јашовића *Тамнич на Тимоку* плод је истрајног прикупљања и обраде дијалекатске лексике и ономастичког материјала у насељу Тамнич на Тимоку. Истраживања су извршена у оквиру рада на пројекту *Дијалектолошка истраживања српског језичког простора*.

Др Голуб Јашовић је најпре описао историјске прилике у доба оснивања села. У уводној напомени наглашава порекло већег дела становника испитиване области. Како је порекло косовско, Јашовић у говору Тамничана проналази троакцентски систем са спорадичном појавом експираторног акцента.

Књига садржи следећа поглавља: Прво поглавље чине одељци *Тамнич на Тимоку и његов говор* (9–23) и *Речник* (23–145), Друго поглавље чине дијалекатски *тјекстови* (145–181), у Трећем поглављу дата је *Ономастика Тамничана* (181–218), а Четврто чине *Прилози* (219–231) са *закључним најименама* (231–233). Након тога долазе *рецензије* (235–241) и *Литература* (141–146).

Прво поглавље почиње исцрпним описом географског положаја Тамничана и говора његових становника. Троакцентски систем поткрепљен је бројним примерима узетим из корпуса на којима аутор доказује фонетске особине косовско-

¹ milicamilutinovic@gmail.com

² Приказ је примљен 24. октобра 2012, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 19. децембра 2012.

ко-ресавског дијалекта. Што се тиче морфолошког плана постоји јасно наглашавање утицаја призренско-тимочког говора посебно на поједине облике именичких речи, глаголских облика и код индеклинабилних облика.

Поменућемо само неколико маркантнијих фонетских и морфолошких особина говора Тамничана:

1. Дугосилазни акценат може стајати на свим слоговима: лџџе, веља̀шка, каравѝлка, милијѝн, стра̀шник итд. Акценти нису означени.

Краткосилазни акценат може стајати на сваком слогу осим на последњем слогу код вишесложних речи: гѝмниште, за̀дња́ча, млатѝо итд.

Дугоузлазни акценат најчешће се налази на пенултими: обића̀ји, дру̀сто, дѐте итд.

У говору Тамничана у неким речима се може чути и експираторни акценат: бра̀танац, на про̀зор, магарѝнце.

2. Вокалска група ао чува се у примерима у којима је а акценатовано: имѝо, чувѝо, ваља̀о итд. Али када није под акцентом долази до контракције: завѝко, извѝко итд.

3. Једна од типичних особина по којој је овај говор препознатљив јесте употреба глаголског придева радног у облику: потрѝво, дова̀то, кѝпо, ба̀во се и др.

Затим ту је и карактеристична фонема *s*, а занимљиво је и то што је из консонантског система нестао глас *x*.

Овај лингвиста уочава и честу појаву аферезе у говору Тамничана: во(ово), мам(имам), макала (умакала) итд. Као и неколико примера за синкопу: сете, ите.

4. Карактеристична је промена рода именичких облика, па се именице мушког рода употребљавају искључиво у женском роду: Него̀тина, алу̀минија и др.

5. Постоји општи падеж са предлозима у служби генитива, акузатива, инструментала и локатива: давала ју лекови, иљаду овце, иде сас друштво.

6. Придевске речи мењају се само по придевској промени.

7. Тамничани у свом говору чувају све облике глаголског система изузев инфинитива, мада се данас ретко чују и имперфекат и аорист.

Након особина тамничког говора аутор скромно најављује дијалекатски речник који чини и потпуно заокружује прво поглавље књиге. Речник чини око 3200 одредница које су граматички и акценатски обрађене и дефинисане, а већина је дата и у контексту у коме је употребљена.

Одреднице у речнику углавном су добијене из одговора информатора на питања из упитника за бележење сточарске, ратарске, повртарске, воћарске, виноградарске, воденичарске, пчеларске и друге терминологије и лексике.

Друго поглавље чине дијалекатски *ѝексѝови* који су разнородне тематике. Информатори су старији људи који су као прави представници овога говора открили кроз разговор са аутором ове књиге пуно тога, не само на плану језичких

особености овога краја већ и о својим навикама, обичајима, васпитању, али и о својим осећањима.

Треће поглавље чини *Ономастика Тамнича* у оквиру којег се налазе одељци *Антропономија* и *џојномија Тамнича* (183–188), *Микроџојномија* (189–198), *Антропономија* (199–218).

У првом овом одељку аутор описује географски положај Тамнича и наводи села са којима се граничи. Затим нас уводи у овај део књиге указујући да је урадио комплетан ономастички попис са 240 топонима и више од шест стотина антропонима. Аутор наводи бројне примере једночланих, двочланих и трочланих микропонима, а бројни су и хидроними. У овом одељку аутор истиче занимљиву појаву неупоредиво већег броја надимака него личних имена, који у овом селу боље служе за идентификацију људи него лична имена.

Дат је речник поменутих микропонима, акцендованих и семантички разјашњених. Антропономија Тамнича је сакупљена и обрађена исцрпно по моделу – презиме, број кућа, порекло породице, крсна слава и име и година рођења информатора. У посебном одељку су дати и надимци ових породица. Дат је преглед мушких и женских имена као и надимака, али и хипокористика. На крају овог поглавља дат је списак имена информатора.

Четврто поглавље чине *Прилози* које чине две карте на којима је обележен Тамнич као део Неготинске Крајине и Тамнич у катастарским границама. Ту су дате фотографије старих занатских машина и алатки, као и неколико фотографија информатора.

Свој рад на овој књизи аутор заокружује *Завршним најоменама* где се захваљује информаторима и колегама рецензентима.

Својим истраживањима говора, лексике и ономастике *Тамнича на Тимоку* професор Јашовић је на српској дијалекатској мапи попунио још једну празнину.

Књига је написана разумљиво да је могу пратити не само лингвисти већ и читаоци најразличитијих интересовања. Својим зналачким теоретским приступом темељно је обрадио сакупљену грађу и тиме нам омогућио да стекнемо јасну представу тамничког говора, лексике и ономастике.